

Cho đ n khi Nguy n Kh i t giã cõi đ i, tôi ch nhìn th y ông m t l n và g p ông m t l n nh ng ch a bao gi quen ông.

Nguy n Kh i (Wikipedia)

L n nhìn th y ông là khi tôi còn Tr ng Vi t văn Nguy n Du. Tôi nh trong đám quan khách đ n đ cu c h i th o gì đó do nhà tr ng t ch c, có m t ng i t đ u đ n cu i h u nh không mu n nói, đ n đ vì n nang, b t đ c dĩ, không ti n t ch i. Ch nào ông cũng nh mu n l n mình vào trong đám đông nh ng th nh tho ng c ph i g ng g o c i, g t đ u đáp l i l i chào, g ng g o chìa tay v i ai đó. Đ n b a tr a, m i ng i t ph c v . Nhà văn Nguy n Trí Huân b t ng v vào vai tôi và ch v phía ng i mà tôi v a k , đang k p chi c c p trên sách nên ph i nghiêng ng i xu ng h ng c c bia h i cũng do ông t v n vôi, b o: “Chú nên ra chào bác Nguy n Kh i m t câu và l y cho bác y c c bia”. Đáp l i Nguy n Trí Huân, tôi ch đ ng im nhìn đ t nh lòng mình r ng, v y ra đó chính là Nguy n Kh i. Tôi b ng mu n b t c i, m c dù n u làm th thì là b t nhã. Nh ng đúng là tôi không tìm đ c và không sao hi u n i ph n ng đó c a mình.

T i sao tôi l i bu n c i khi nhìn th y ông nhà văn n i ti ng su t m y ch c năm – t khi tôi ch a đ , mà không lon ton ch y ra đ c xin đ c l y bia r i b ng cho ông ta b ng v xuýt xoa c u thân, b ng b m t r ng r h nh phúc vì đ c làm quen v i b c tr ng lão trong làng văn, nh đa s ng i c m bút th h i lúc b y gi s làm th ? Đó ch là m t vinh h nh l n l m ? Bi t đầu ông y h c ban cho l i khen r i khen vãi, b ng đ bao diêm thôi trên báo Văn ngh , là có th thành danh nh kh i tr ng h p đã x y ra? Chính m t tôi t ng ch ng ki n m t ông nhà th , b t ch p m a b o khi n toàn thân t nh chu t l t, khom ng i móc t trong b ng ra t p th b c m y l n ni lông run run dâng lên m t nhà phê bình ng i nh con Linh Miêu trong b c tranh “Đám c i chu t”, gi ng n nh b th m h i: “Bi u anh và xin anh cho vài nh i”. Nhà phê bình kia so v i Nguy n Kh i, ch là gã ti u t t vô danh, mà còn đ c tr ng v ng đ n v y hu ng h Nguy n Kh i? Vài nh i c a b c “tr ng lão” đôi khi đ là v n li ng b ng vàng v i ng i m i vào ngh đ anh ta có c h i đ c ai đó nh c t i ngay c khi sau đó anh ta ch t ngóm. Trong ngh vi t lách, ch a có tí danh, dù là danh b o danh b t thì còn h n l m. L i có ông nhà th khác b ra c ch c tri u đ ng, móc c a v , c a b n bè và c a Nhà n c đ thuê ng i mông má, quy t “h u danh” b ng đ c. Đ ng này ch m t gì c , n u có khom ng i tí chút, thì ch riêng chên l ch v tu i tác cũng không s b ai đó xét nét. Mà c h i đ đ c ti p c n v i các “đ i bút” đầu ph i lúc nào cũng s n! V y mà tôi nh l i lúc đó, sau khi nghe nhà văn Nguy n Trí Huân nói v y và sau khi bi t đó là Nguy n Kh i, tôi đã nghĩ nh th này: “Vi c quái gì mình ph i làm quen v i m t k c đ i xu n nh, c đ i u n l ng, u n ngòi bút đ đ i l y chút danh v ng h o huy n và s yên thân trong khi ông ta bi t th a đ i u đó là hèn m t”. Tôi đã nghĩ nh v y, m i ng i có th cho tôi là ng o m n, th m chí x c l áo n a. Tôi không ch i cãi. Nh ng

thái đ^o đó c^ả tôi là ph^on^g gi^on đ^o đ^oi v^à i m^ot ng^ooⁱ tôi ph^oi h^oc ra r^o su^ot c^ả th^oi tr^o nh^ong đ^oi u ông ta vi^ot, đã làm t^on th^ong ni^om tin c^ả tôi. Tôi càng không ch^op nh^on m^ot ng^ooⁱ nh^o ông mà luôn đem cái nhất, cái s^o c^ả mình ra thanh minh cho vi^oc ph^oi vi^ot nh^ong trang văn tô h^ong hi^on th^oc, minh h^oa chính sách m^ot cách s^ong s^ong. Khi ông tin vào đ^oi u mình vi^ot thì thôi có th^o b^o qua. Nh^ong khi ông c^om c^oi n^on ra nh^ong l^oi ca ng^oi cái th^o chính ông cũng ^on đ^on mang tai, thì không th^o ch^op nh^on đ^oc. R^ot nhi^ou l^on ông nói xa xôi là ông ph^oi vi^ot vì sinh nhai, có ý thanh minh cho mình nh^o v^oy. Ai có th^o tin và thông c^om, riêng tôi thì không tin lý do đó và cũng không ch^op nh^on l^oi thanh minh. N^ou không thích thì có ai b^ot ông ph^oi vi^ot đâu. Không in đ^oc tác ph^om thì v^oi l^ong b^ong c^ả ông đâu đã đ^on m^oc ch^ot đ^oi nh^o nhi^ou nhà văn không may khác. Đã th^o, b^ong vi^oc làm, ông l^oi ch^ong t^o ng^ooⁱ l^oi, t^oc là ông cho m^oi ng^ooⁱ th^oy ông vi^ot nh^o ch^ot ra t^o tim óc. Đó là khi tôi đ^oc đ^oc ^ođ^o bài bút ký ông k^o r^ong, chuy^on đi H^ong Yên l^on y, th^ong l^oi l^on nh^ot là ông tìm l^oi đ^oc cu^on truy^on v^oa có tên là Ch^o t^och huy^on trong m^ot th^o vi^on xã, cu^on truy^on in cách nay đã m^oy ch^oc năm. Giá k^o tôi ch^oa ph^oi đ^oc cu^on truy^on đó. Giá mà su^ot th^oi h^oc sinh tôi không ph^oi ra r^o h^oc Hãy đi xa h^on n^oa (ngay t^o cái tên đã đ^oy tính xu th^oi chính tr^o) thì tôi quá l^om là th^o dài theo n^oi bu^on c^ả a ng^ooⁱ vi^ot v^o th^oi th^o. Nh^ong tr^oi ^o, đáng l^o ông ph^oi xé tan cái cu^on sách y đ^oi m^oi ph^oi ch^o, coi nó nh^o đ^oa con b^o c^ả ng hi^op mà có nên đ^o đ^ong c^ả v^o thân xác l^on tinh th^on, ông ph^oi c^om th^oy x^ou h^o vì mình đã t^ong vi^ot nh^o v^oy ch^o. ^o thì th^oi th^o đôi khi cũng khó c^ảng. Nh^ong ông th^oa bi^ot cu^on sách đó vô giá tr^o toàn đ^on, nói đ^oi toàn đ^on ch^o đ^o ki^om c^om và ch^ong t^o l^op tr^ong th^oi. Nó là b^on minh h^oa khá thô thi^on m^ot chính sách hoang t^ong và b^ot nhân làm nông thôn b^o b^on cùng hóa. Nó tô son trát ph^on cho nh^ong b^o m^ot lem lu^oc, nh^ong nhân cách lem lu^oc, nh^ong cu^oc đ^oi lem lu^oc. Nó bi^on đen thành tr^ong, đánh l^on s^ong gi^oa cái mu^on đ^oi và cái ch^oc lát... Ông th^oa bi^ot r^ong, ch^o có th^o chiêu tuy^ot nh^ong oan ^oc c^ả a ng^ooⁱ nông dân b^ong cách treo c^ả nh^ong đ^oi u s^ong b^oy do mình vi^ot, nh^ong đ^oi u mà vì th^o h^o không góc đ^ou d^oy đ^oc. V^oy mà ông l^oi v^on l^oy làm sung s^ong, h^onh đ^on khi tìm l^oi đ^oc nó, cái th^o c^ả t^oi n^o đó. Ph^on^g thái quá c^ả tôi còn do c^ả vi^oc ông thay đ^oi quan đ^om – m^ot đ^oi u không th^o hi^ou n^oi đ^oi v^oi m^ot nhà văn nh^o ông – trong m^ot s^o s^o ki^on liên quan đ^on văn h^oc, mà lý do ch^o vì ông là y viên Ban ch^op hành H^oi Nhà văn. Không bi^ot v^oi m^ot ng^ooⁱ nh^o ông thì cái ch^oc y viên Ban ch^op hành H^oi Nhà văn quan tr^ong ^o ch^o nào. Có th^o v^oi ai đó, th^om chí là đa s^o tr^ong h^op, c^on cái ch^oc v^o bè^o b^ot đó đ^o ti^on thân và h^ou danh, ki^om b^ong l^oc, ch^o ông đâu có c^on. Ông không c^on ph^oi là y viên Ban ch^op hành H^oi Nhà văn m^oi đ^oc bi^ot đ^on. T^ong nh^o ông cũng ch^o ki^om ch^oc đ^oc gì ^o cái ch^oc đó. Đành r^ong tôi t^ong th^oy cái ch^oc đó ghê g^om v^oi ngay c^ả m^ot nhà văn đ^on ninh r^ong mình là cây đa, cây đ^o. Tr^oc đ^oi h^oi l^on th^o V H^oi Nhà văn Vi^otNam, ông ta mu^on đ^oc ti^op t^oc làm y viên Ban ch^op hành H^oi thêm khóa n^oa và vì th^o ông vi^ot m^ot bài th^ong thi^ot kê^o đ^ong ^ođ^o hãy n^om ngay l^oy chúng tôi, đ^ong đ^o các th^o l^oc khác h^o nhanh tay h^on. Ông mu^on ch^ong t^o, n^ou có ông trong Ban ch^op hành H^oi Nhà văn thì đ^ong c^ả vi^oc kê^o cao đ^ou mà ng^o k^o, không ph^oi b^on tâm đ^on cái l^ou văn ngh^o s^o n^oa. H^o mình đ^on th^o c^ả mà. T^o bi^on mình thành m^ot th^o công c^ả r^o m^ot, m^ot k^o gác c^ảng, h^on cái mà ông ta mu^on đ^oc bù trì ph^oi h^op đ^on l^om. S^o th^ot thì kh^oi k^o, t^o m^ot h^on đ^ot, ch^o c^on là y viên Ban ch^op hành, l^op t^oc thành b^oc t^ong, có th^o l^ong x^ong đi l^oi ^o nh^ong h^oi ngh^o l^on, v^o các đ^oa ph^ong v^oi t^o cách ng^ooⁱ c^ả Trung ^ong, lên ti^ong d^oy b^oo ng^ooⁱ này ng^ooⁱ khác, là n^oi c^ảu c^ảnh, xin x^o c^ả bi^ot bao ng^ooⁱ th^op th^o mu^on vào H^oi, mu^on đ^oc gi^oi này gi^oi n^o đ^o làm v^on ki^om ^o đ^oa ph^ong, t^oc là có th^o ban cho ng^ooⁱ này ng^ooⁱ kia nh^ong th^o làm đ^oi đ^oi h^o... và dù th^o nào, dù có là c^ả đ^ot, thì y viên Ban ch^op hành cũng m^oc nhiên thành ng^ooⁱ n^oi ti^ong trong gi^oi, ít nh^ot cũng vài ba năm. Tôi cam đoan Nguyⁿ Khⁱ bi^ot đ^oi u đó, nh^ong tuy^ot không ph^oi vì nh^ong th^o đó mà ông c^ả ph^oi là y viên Ban ch^op hành H^oi Nhà văn.

V^oy thì ông hành đ^ong không nh^o ông nghĩ vì cái gì? Tôi th^ot s^o không th^o hi^ou n^oi và không ch^op nh^on.

Bây gi^o tôi xin k^o v^o l^on th^o hai g^op ông. Đó là vào kho^ong năm 2003, ông ra Hà N^oi và ghé vào nhà xu^ot b^on ch^oi v^oi Nguy^on Kh^oc Tr^ong. Khi đó c^o ông và tôi đ^ou đang là n^on nhân c^oa m^ot v^o c^om đoán mi^ong, khi^on Th^ong đ^o thì c^oi đ^op ch^on m^ot năm và ch^o đ^oc phát hành sau khi nhà xu^ot b^on x^o đi đ^on ông k^o v^o quá trình ông làm “ng^o g^ot”, còn Đi tìm nhân v^ot trót phát hành r^oi thì không đ^oc tái b^on, không đ^oc b^ot c^o báo nào có l^oi gi^oi thi^ou, b^ot k^o là khen hay chê... và t^ot c^o đ^ou do truy^on đ^ot mi^ong, không chính th^oc! Chính nh^o đ^oc Th^ong đ^o thì c^oi mà tôi đã b^ot cay nghi^ot h^on khi nghĩ v^o ông. Nói th^ot ra, n^ou cu^on sách không b^oc^om thì nó cũng s^o b^o quên lãng ngay. B^oi ng^oi đ^oc nó là nh^ong ng^oi hi^ou k^o, mu^on tho^o m^on n^oi m^oc b^o b^ong bít thông tin h^on là nhu^oc u^o th^ong th^oc ngh^o thu^ot. Nh^ong cái đ^oc l^on nh^ot là l^on đ^ou tiên ông dám sòng ph^ong v^oi chính mình. Ông đã dám nói ra m^ot s^o s^o th^ot liên quan đ^on vi^oc vi^ot lách, đ^on nh^ong trang v^on nhem nhu^oc vi^ot theo đ^on đ^ot hàng, đ^on cái danh h^oo mình đang mang. Ph^oi m^ot t^om nào đó m^oi có đ^o kh^o năng t^o gi^ou c^ot mình, gi^ou luôn c^o cái th^o g^oi là v^on h^oc hi^on th^oc xã h^oi ch^o ngh^oa ch^ot đ^ong lo^ot trên toàn h^o th^ong; ông đã dám công khai xin l^oi nhà văn Vũ Bảo – m^ot vi^oc t^ong đ^on gi^on nh^ong không ph^oi ai cũng làm đ^oc nh^o ông đã làm. Tuy v^oy cái không đ^oc là ông v^on ra s^oc thanh minh cho mình. Vì ông có tài nên cái s^o thanh minh nhi^ou khi cũng r^ot tinh vi. M^ot cu^on h^oi ký, t^o truy^on mà nhân v^ot x^ong tôi ch^o tìm cách thanh minh thì ch^ong t^o t^om c^o c^oa ng^oi vi^ot ch^oa th^ot l^on, ch^oa th^ot s^o b^o thúc bách b^oi l^ong tri mà ng^oi xu^ong bàn vi^ot, ch^ong qua sám h^oi ch^o là mi^on c^ong ho^oc làm phép. Mà đ^ou đó thì tôi cũng không ch^op nh^on. Vì th^o, khi ông sang phòng v^on h^oc trong n^oc, tôi v^on c^om cúi làm vi^oc mà không ng^ong lên. Không bi^ot vô tình hay c^o ý, ông ng^oi đúng vào chi^oc gh^o đ^oi di^on v^oi bàn làm vi^oc c^oa tôi. Tr^oc đó tôi bi^ot ông khen tôi trên t^o báo nào đó. Nh^ong đ^ou đó không th^o khi^on tôi đ^ong lòng. Vì th^o tôi ch^o mi^on c^ong g^ot đ^ou chào ông nh^o chào b^ot c^o ai b^oc vào phòng. Tuy v^oy trong câu chuy^on v^oi m^ot ch^o b^on đ^ong nghi^op, nhân chuy^on gì đó, ông l^oi nh^oc đ^on tên tôi. Tôi còn ghi đ^ou n^o c^oi c^oa ông cùng v^oi cái nhìn nhanh v^o phía tôi. Đó là m^ot n^o c^oi đ^oy thi^on tâm, n^o c^oi c^oa ng^oi đã ng^o ra nhi^ou th^o, mu^on dàn hoà v^oi c^o th^o gi^oi, n^o c^oi c^ou mong s^o tha th^o c^oa ng^oi đ^oi và mình cũng mu^on tha th^o h^ot cho nh^ong gì ng^oi đ^oi gây đau kh^o cho mình. Tôi còn k^op quan sát đ^on th^o đ^o hi^ou tôi đã đ^oi di^on v^oi ông không ch^o trong ch^oc lát. Tôi bi^ot r^ong, ch^o c^on tôi c^ot l^oi: “Cháu chào chú Nguy^on Kh^oi” là ông s^o quay h^on sang nói chuy^on v^oi tôi. Nh^ong vì tôi đã c^o ch^op, vì tôi còn thi^ou t^ong tr^oi, thi^ou tài năng, t^oc là còn nh^o bé... nên đáng l^o làm v^oy thì tôi l^oi l^oy c^o có vi^oc gì đó đ^o đi ra ngoài. Ông là ng^oi nh^oy c^om nên hi^ou rõ hành đ^ong v^oy c^oa tôi là gì. Nh^ong ông v^on th^on nhiên ng^oi l^oi, nh^o m^ot ng^oi già không ch^op th^ong tr^o ranh trái tính thành ra h^on. Tôi ch^o có vi^oc gì c^o nên đ^ong đ^oc báo v^o bàn ti^op khách ngoài hành lang cho đ^on khi bi^ot Nguy^on Kh^oi đã ra kh^oi phòng m^oi tr^o vào. Khi nghe Nguy^on Kh^oi qua đ^oi, qu^o th^ot có lúc tôi t^o l^oy làm ti^oc cho mình đã th^oc s^o b^o l^o m^ot đ^op quan tr^ong. Có th^o không quan tr^ong v^oi tôi nh^ong quan tr^ong cho đ^oi v^on c^oa tôi. Nh^ong ý nghĩ đó cùng v^oi s^o h^oi ti^oc ch^o th^oc s^o khi^on tôi day đ^ot khi đ^oc nh^ong dòng ông vi^ot vào giây phút cu^oi đ^oi. M^oc dù không đ^onh thanh minh cho Nguy^on Kh^oi – vì tôi không có t^o cách gì đ^o làm đ^ou đó và ông cũng không khi^on – nh^ong đã có ít nh^ot m^ot đêm tôi m^ot ng^o, lòng t^o trách mình cay nghi^ot và đ^o th^ong ti^oc ông, cũng là th^ong cho ki^op trí th^oc v^o cái đ^ot n^oc này. V^oi dám trí th^oc nói chung thì v^oa th^ong, v^oa gi^on, v^oa khinh. Th^ong vì su^ot c^o m^ot l^och s^o th^om k^o s^o luôn lép v^o, khiêm nh^ong đ^ong v^o m^ot góc khu^ot, ch^o đ^oc đem tâm và tài ra thi th^o, nh^ong đa s^o mu^on m^o m^ot m^o mà đ^ou ph^oi cúi r^op xu^ong đ^on m^oc thành k^o vô l^oi. Có công thì b^o k^o kém c^oi h^on mình tranh m^ot, nh^ong s^o không thành thì t^oi giáng lên đ^ou mình đ^ou tiên. v^o m^ot đ^ot n^oc mà l^o chân y^ou tay m^om, đ^ou ch^o có

Nén nhang mu^on cho Nguy^on Kh^oi

Tác Giả: T^o Duy Anh

Chúa Nhật, 18 Tháng 9 Năm 2011 07:57

h^oc v^o C^oi cách ru^ong đ^ot, v^o nhóm Nhân Văn Giai Ph^om... bu^oc ông ph^oi nh^o l^oi l^och s^o. Và vì th^o, gi^ong nh^o s^o đông nh^ong ng^oi đ^oc coi là trí th^oc cùng th^oi ông đ^ot n^oc này (ch^o tính riêng mi^on B^oc, vì trí th^oc mi^on Nam có m^ot s^o ph^on riêng), ông đã tìm th^oy lý do vô cùng chính đáng đ^o v^o quên b^on thân mình, đó là lý t^ong vì t^o qu^oc, vì ch^o nghĩa xã h^oi. Lý t^ong đó không h^o x^ou và không h^o ít tính ch^ot thiêng liêng, n^ou ng^oi tin theo nó th^ot lòng. Nó ch^o đáng trách v^oi nh^ong k^o v^o v^ot. Mà nh^ong k^o đó ph^on l^on l^oi r^oi vào thành ph^on trí th^oc. Bị k^och mang màu s^oc hài k^och c^oa trí th^oc Vi^ot (t^ot nhiên không tính b^on gi^o danh trí th^oc), t^o c^o chí kim, chính là luôn ph^oi v^o v^ot. V^o v^ot, t^oc là bi^ot rõ nó không ph^oi v^oy, nh^ong l^oi c^o ph^oi làm ra r^ong mình hi^ou nó nh^o v^oy. V^o trung thành, v^o kính tr^ong, v^o cúc cung t^on t^oy, v^o khép mình, v^o l^ong nghe, v^o chăm ch^o, v^o ngoan ngoãn, v^o ca ng^oi, v^o thán ph^oc, v^o yêu... và nh^ong th^o v^o v^onh y^o có th^o làm b^ot c^o lúc nào, b^ot c^o ch^o nào, làm bao nhiêu cũng không sao ngo^oi tr^och^o có l^oi. Riêng m^ot th^o không h^o v^o, y^o là s^o khinh ghét, thì ph^oi nén l^oi, gi^ou th^ot k^o k^oo hé ra có k^o bi^ot là tàn đ^oi (mà k^o r^onh r^op đ^o t^o cáo, t^ong công thì nhi^ou nh^o ru^oi, ngay trong gi^oi trí th^oc); ph^oi luôn tìm cách nh^oi nó xu^ong, nu^ot th^ot sâu, quên đi đ^oc thì càng phức. Còn s^ong là còn ph^oi quên. Ch^o đ^on ngày s^op lia đ^oi, n^ou còn lòng t^o tr^ong, còn th^oy h^o th^on thì vi^ot nó ra đ^o thanh minh và sám h^oi. Nh^o nh^ong câu th^o sau đây c^oa Ch^o Lan Viên, t^ot nhiên là ch^oa có trong tuy^on t^op chính th^oc nào:

Sau này anh đ^oc th^o tôi nên nh^o
Có ph^oi tôi vi^ot đâu? M^ot n^oa
Cái c^on đ^oa vào th^o, tôi đã gi^ot r^oi
Gi^ot m^ot t^ong đau, gi^ot m^ot t^ong c^oi
Gi^ot m^ot k^o n^om, gi^ot m^ot c^om
Tôi gi^ot cái cánh s^op bay... tr^oc khi tôi vi^ot
Tôi gi^ot bão táp ngoài kh^oi cho đ^oc y^on trên b^o
Và gi^ot luôn M^ot tr^oi lên trên bi^on
Gi^ot m^oa và gi^ot c^o c^o m^oc trong m^oa luôn th^o
Cho nên câu th^o tôi g^oy c^om nh^o th^o
Tôi vi^ot b^ong x^ong th^oi, không có th^ot c^oa mình
Và th^o này r^oi đ^on tay anh
Anh b^oo đ^oy là tôi
Không ph^oi!
Nh^ong cũng chính là tôi – ng^oi có l^oi
Đã gi^ot đi bao nhiêu cái
Có khi không có l^oi nh^o mình.
R^oi nh^o tr^ong h^op Nguy^on Kh^oi.

Và ngoài các ông ra, li^ou còn ai n^oa? Có th^o là g^on nh^o t^ot c^o đ^om văn ngh^o s^o, n^ou h^o cũng bi^ot h^o th^on nh^o các ông đ^o nh^ong ngày tháng cu^oi đ^oi. Nhi^ou ng^oi ch^oa k^op đ^oc Tôi đi tìm cái tôi đã m^ot, bi^ot tôi đã đ^oc, nóng ru^ot mu^on bi^ot tr^oc nó th^o nào, tôi tr^o l^oi h^o r^ong: “Toàn b^o tác ph^om c^oa Nguy^on Kh^oi, n^ou ch^oa đ^oc mà không có th^oi gian, thì ch^oa c^on ph^oi v^oi, nh^ong riêng bài này thì nên đ^oc, ph^oi đ^oc, đ^oc ngay”. Và tôi nói thêm: “Ch^o c^on bài đó, th^oi thì h^oi mu^on, Nguy^on Kh^oi đã làm tròn s^o m^onh c^oa m^ot ng^oi c^om bút, m^ot trí th^oc Vi^ot”.

Đúng nh^o đ^o đoán, ng^oi nh^o ông sao l^oi không bi^ot cái đ^ou m^ot nông dân h^oi có h^oc cũng bi^ot. Nh^ong vì ông là trí th^oc, l^oi là trí th^oc Vi^ot nên đành ph^oi s^ong hai m^ot nh^o v^oy. Cái m^ot

đem đ n c quan, ng i trong h i ngh , trong các cu c h p kín h p h , nh ng l n h c ngh quy t, nh ng l n đ n nghe th nh giáo, th m chí c khi n m bên ng i tình... là cái m t n vô h n, vô c m m t cách tr l , cái m t đ m. Càng đ p sao cho nó không còn là m t mình, tô v cho nó nhỏ nho t, bóng m ... càng đ c tin c y. Mu n s ng yên thân thì c m đ c đ l ra cái m t th t. R i ph i b ng m i cách, k c l a th y ph n b n cũng ph i c mà có l y m t tí danh. Đã mang thân ph n trí th c Vi t mà không có tí danh ph n thì m t đ i không góc c lên đ c. B i nó bi t nó quá y m th , quá nh bé, quá thê th m. Nó l i s ng trong m t c t ng xã h i mà ch c n đ m các m i dây nh ng nh t vào nhau đã không đ th i gian. Anh là ai, làm gì, s ng th nào thấy m c anh. Nh ng anh đ ng bơi gio trát tr u vào m t b m , dòng t c, đ ng làm v con ph i kh n đ n. Mà anh là ai m i đ c ch ? Anh ch là m t th v t, ch ho thì ho theo, ch kh c cũng ph i c mà kh c theo. Đ i anh và nói chung đ i ng i đ c bao l m đ anh c a qu y? Anh c a qu y đ đ m l i cho anh, cho v con anh đ c cái gì? Nh ng câu h i nh v y ban đ u có th là nh ng l i van xin c a ng i thân, nh ng đ n đ n nó là l i khuyên khôn ngoan mà m t k khoác áo trí th c qu c t ch Vi t ph i thu c. Nó có bài h c h n hoi. Hãy xem đ y. Khi nhóm Nhân Văn t ng có th làm m a làm gió, h là ai, hành x th nào? Nh tôi thì tôi ch bi t h là nh ng ng i hùng. Nh ng khi m i ng i trong s h ph i làm ki m đ i m , đ i m t v i nh ng án ph t kh c li t, nghe nói h cũng tìm cách đ l i cho nhau đ nh t i cho mình. Nh ng cho dù th thì ng n y năm v n đ cho tôi kính tr ng h . Tôi ch ch m đ t th tình c m quá xa x y c a mình khi m i đây tôi th y các b c tr ng lão c a nhóm (ch tính nh ng ng i còn s ng) h n h nh n gi i th ng Nhà n c v vãn h c ngh thu t. Chuy n đúng sai, l m l i hay l m l n c a phía nào không còn là v n đ , mà quan tr ng h n là cái m c đích th ng tôn ngh thu t, th ng tôn công lý mà h tin là r t cao c (còn tôi thì tin vào h), cu i cùng v l ra cũng ch vì m t chút danh còm. Gi đ nh ng nhà lãnh đ o tr c đây đ cao tay, đ thông minh đ s m ban cho h cái gi i th ng y, thì m i ng i trong đó có tôi đ đi bao nhiêu là gi đ nh v m t hi n t ng t ng là bí n nh t c a l ch s vãn h c n c nhà. Đã đ ph i t n bao nhiêu là tình c m xa x dành cho h . Hóa ra Nguy n Kh i còn k p nói đ c nh ng đ i u mà đáng l nhóm Nhân Văn ph i th hi n b ng hành đ ng. Tôi ch v n không hi u m t đ i u: T i sao lúc s ng, bi t rõ r ng đ n gi i th ng Lenin, gi i th ng Stalin (t ng đ c tuyên truy n là nh ng gi i th ng l n t m th gi i?) còn ch ra gì, mà ông l i v n không th t ch i nh n gi i th ng mà ông bi t là bé h n nhi u v t m ti ng? Ông khi n tôi nh l i m t đ n h i ký c a Enxin, k khi ông này ng i phê chu n các quy t đ nh do chính ph Nga đ trình. Ông phê duy t g n nh t c th i m i th , k c nh ng đ trình liên quan đ n vũ khí h t nhân, đ n s an nguy c a n c Nga trong chi n l c đ i phó l i vi c NATO m r ng sang phía Đông. Ngay c vi c khôi ph c l i danh đ dòng h Romanov c a các Sa Hoàng, m t v n đ đ ng nhiên là nh y c m đ i v i xã h i Nga h u c ng s n v a s , v a coi khinh nh ng v n v a luy n ti c di s n quá kh , mà ông đ t bút ký khá đ dàng. V y mà ông đã m t m y ngày tr i c ng i xu ng, đ ng lên tr c quy t đ nh t ng th ng gi i th ng Nhà n c Nga cho tác gi Qu n đ o đ a ng c [Qu n đ o Goulag] mà không dám đ t bút ký, ch vì lo s ông nhà văn b tr c xu t oan u ng này s không thêm nh n khi n có th T ng th ng và sau đó là n c Nga b b m t. M t s l ng l đi kèm lòng kính tr ng. Mà là lòng kính tr ng c a Enxin! Cu i cùng, có l ph i đ n ngày th ba Enxin m i ký khi tin r ng, b ng m i cách, ông s thuy t ph c đ c Solzhenitsyn đ ng ý nh n gi i th ng, không ph i “vì danh đ c a b n thân Solzhenitsyn, mà vì làm th t c là th t cho n c Nga đã th t s chân thành”. Sau khi ký xong, T ng th ng Liên bang Nga c m th y đó là đ p x ng đáng nh t đ t th ng cho mình m t ly v t-ca vì chính ông v a gi i thoát cho l ch s n c Nga b n án t i t nh t! Lúc y tôi b ng nghĩ, ví th đ t vào v trí Enxin là ông Ch t ch n c C ng hoà Xã h i Ch nghĩa Vi t Nam, tên ông nhà văn Nga kia thay

